

Sygn. akt I C 182/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

przewodniczący SSR Andrzej Antkiewicz

protokolant st. sekretarz sądowy Monika Kopczyńska

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2019 r. w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) we W.

przeciwko J. R.

o zapłatę

I zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.185,46 zł (dwa tysiące sto osiemdziesiąt pięć złotych czterdzieści sześć groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 grudnia 2018 r. do dnia 10 kwietnia 2019 r.;

II zasądzoną w punkcie I (pierwszym) należność główną rozkłada na 22 raty miesięczne, pierwsza w kwocie 85,46 zł, a następne po 100 zł, płatne do końca każdego miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca następnego po miesiącu, w którym uprawomocni się wyrok, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek opóźnienia w płatności rat, z tym zastrzeżeniem, że niespłacenie w całości dwóch kolejnych rat powoduje natychmiastową wymagalność całego zadłużenia rozłożonego na raty;

III oddala powództwo w pozostałej części;

IV zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 583,25 zł (pięćset osiemdziesiąt trzy złote dwadzieścia pięć groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sygn. akt I C 182/19

UZASADNIENIE

(...) we W. wniósł o zasądzenie od J. R. kwoty 3.810,44 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że dochodzona wierzytelność wynika z umowy pożyczki zaciągniętej przez pozwaną w dniu 7 listopada 2017 r. w (...) S.A. w O.. W pozwie zaznaczono, że na dochodzoną kwotę składają się: należność główna w wysokości 1.745,47 zł, należności uboczne naliczone przez wierzyciela pierwotnego w wysokości 1.706,31 zł i skapitalizowane odsetki w wysokości 358,66 zł, na które składają się przejęte w drodze cesji wierzytelności odsetki wierzyciela pierwotnego naliczone zgodnie z postanowieniami umowy od niezapłaconej kwoty należności głównej oraz odsetki ustawowe za opóźnienie naliczone przez stronę powodową od należności głównej za okres po dniu cesji do dnia poprzedzającego dzień złożenia pozwu (k. 4-6 akt).

Zarządzeniem z 5 marca 2019 r. Przewodniczący zobowiązał pełnomocnika powoda do wskazania: co składa się na kwotę 1.745,47 zł określoną w pozwie jako należność główna, a co na kwotę 1.706,31 zł określoną jako należności uboczne naliczone przez wierzyciela pierwotnego (koszty), a także do wskazania okresu, za jaki naliczono odsetki w kwocie 358,66 zł, według jakiej stopy procentowej i od jakiej należności głównej - w terminie 14 dni pod rygorem oddalenia powództwa (k. 29 akt). Wezwanie w tej sprawie pełnomocnik powoda odebrał 18 marca 2019 r. (k. 34 akt). W piśmie z 29 marca 2019 r. pełnomocnik powoda sprecyzował, że na zadłużenie pozwanej stanowiące wartość przedmiotu sporu składają się:

- 1.745,47 zł należność główna wynikająca z zawartej umowy,
- 242,61 zł odsetki naliczone przez wierzyciela pierwotnego,
- 46,42 zł odsetki karne naliczone przez wierzyciela pierwotnego do dnia cesji wierzytelności,
- 1.706,31 zł prowizje naliczone przez wierzyciela pierwotnego,
- 69,63 zł odsetki ustawowe naliczone przez stronę powodową od kwoty należności głównej od dnia 20 kwietnia 2018 r. do dnia 11 grudnia 2018 r. (k. 36 akt).

Pozwana na rozprawie złożyła wyjaśnienia i wniosła o rozłożenie zadłużenia na raty po 50 zł miesięcznie. Zarzuciła, że przed podpisaniem umowy pożyczki nie mówiono jej, jakie będą jej koszty, a podano tylko wysokość rat (k. 35 akt).

Sąd rozpoznał sprawę w postępowaniu uproszczonym (k. 1).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 7 listopada 2017 roku (...) S.A. w O. (pożyczkodawca) zawarła z J. R. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki, na podstawie której udzieliła pozwanej pożyczki w kwocie 1.800,00 zł na okres 30 miesięcy. Strony przewidziały, że pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych, która na dzień zawarcia umowy wynosiła 10 % rocznie, oraz że z tytułu przygotowania i udzielenia oraz obsługi pożyczki pożyczkobiorca zobowiązany będzie do uiszczenia na rzecz dającego pożyczkę następujących opłat: prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości 450 zł i prowizji operacyjnej z tytułu obsługi pożyczki w kwocie 1.335,95 zł. Kwoty te zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odpowiednią częścią kapitału i odsetkami umownymi.

W umowie pożyczki przewidziano, że na wypadek opóźnienia w spłacie pożyczki pozwany zapłaci odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie.

W punkcie 40 umowy zastrzeżono, że pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę z zachowaniem 7 dniowego okresu wypowiedzenia m.in. w przypadku nieterminowanej spłaty zadłużenia wynikającego z umowy.

Dowód : umowa pożyczki (k. 24-26 akt)

Pozwana spłaciła tylko niewielką część pożyczki. W dniu 20 kwietnia 2018 r. wierzyciel pierwotny dokonał przelewu przysługującej mu wierzytelności na rzecz powoda, o czym zawiadomiono pozwaną pismem z 10 września 2018 r.

Dowody : umowa przelewy wierzytelności (k. 11-15 akt)

pismo informacyjne z 10.09.2018 r. (k. 16-16v akt)

Na dzień 11 grudnia 2018 r. w księgach rachunkowych powoda figurowało następujące zadłużenie pozwanej z tytułu umowy pożyczki z dnia 7 listopada 2017 r.:

- należność główna w wysokości 1.745,47 zł,

- odsetki w wysokości 358,66 zł,

- koszty w wysokości 1.706,31 zł.

Dowód : wyciąg z ksiąg rachunkowych (k. 10 akt)

Pozwana jest niepełnosprawna. Utrzymuje się z renty socjalnej w kwocie 824 zł miesięcznie netto. Komornik potrąca jej z renty kwotę 200 zł miesięcznie na poczet zadłużenia. Pozwana jest panną. Mieszka z rodzicami. Jej rentą zarządza matka, która kupuje pozwanej leki, ubrania i obuwie. Na leki pozwana wydaje miesięcznie 150-200 zł. Rodzice pozwanej uiszczają opłaty za mieszkanie (okoliczności niesporne: wyjaśnienia pozwanej – k. 35 akt).

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny ustalony został w oparciu o dokumenty złożone przez powoda, które w ocenie Sądu nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i prawdziwości, wobec czego mogły stanowić wiarygodną podstawę ustaleń faktycznych.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkodawca może żądać wynagrodzenia w formie odsetek **albo** prowizji za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych.

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości kwestia ponoszenia odpowiedzialności przez pozwaną z tytułu niewywiązania się z umowy pożyczki z dnia 7 listopada 2017 roku, jak i zasadność wypowiedzenia umowy. Na pełną akceptację zasługiwało żądanie powoda dotyczące zwrotu kapitału udzielonej i niezwróconej pożyczki (art. 720 § 1 k.c. i art. 509 § 1 k.c.).

Sąd nie zakwestionował prawa pożyczkodawcy do naliczenia prowizji z tytułu przygotowania i udzielenia pożyczki, albowiem takie opłaty są standardowo pobierane za wykonanie czynności związanych z udzieleniem pożyczki. Opłata ta w umowie z dnia 7 listopada 2017 r. nie była wygórowana.

Sąd zakwestionował natomiast prawo pożyczkodawcy do naliczenia i pobrania wygórowanej prowizji operacyjnej z tytułu obsługi pożyczki w kwocie 1.335,95 zł. W umowie nie wyjaśniono, za jakie konkretnie czynności została naliczona ta wygórowana opłata. Zaznaczyć należy, że za rozpatrzenie wniosku o udzielenie pożyczki, przygotowanie umowy pożyczki i ocenę zdolności kredytowej pozwanego pożyczkodawca naliczył odrębną opłatę, a za udostępnienie pozwanemu środków pieniężnych odsetki umowne w wysokości maksymalnej. Brak było podstaw do pobierania podwójnego wynagrodzenia za to samo. Wynagrodzeniem pożyczkodawcy za udostępnienie pożyczkobiorcy środków pieniężnych są albo odsetki umowne albo wynagrodzenie prowizyjne. Nie można pobierać jednego i drugiego, gdyż wówczas pożyczkodawca otrzymałby dwa razy wynagrodzenie za to samo.

W wielu podobnych sprawach toczących się przed tut. Sądem z powództwa innych pożyczkodawców o zwrot pożyczki zakwestionowano praktykę pobierania na podstawie umów pożyczek dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w bardzo wysokich kwotach, żadanego często obok odsetek umownych za udostępnienie środków pieniężnych, doliczonych do każdej raty. Zapis o tej prowizji uznano za zmierzający do obejścia przepisów o ochronie praw konsumentów oraz o odsetkach maksymalnych (ukryta lichwa). Stwierdzono, że takie działanie nie zasługuje na ochronę prawną, albowiem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego jest nieważne (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Tak było m.in. w sprawach o następujących sygnaturach akt: I C 189/16, I C 2424/16, I C 285/17, I C 397/17, I C 398/17, I C 477/17, I C 501/17, I C 1100/17 i I C 1595/17.

Kwestią obciążania przez pożyczkodawców pożyczkobiorców zbyt wysokimi opłatami prowizyjnymi za udostępnienie na określony czas środków pieniężnych zajmował się też ostatnio Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawach VIII Ca

563/17 i VIII Ca582/17, który w wyrokach z 28 sierpnia 2017 r. i 15 listopada 2017 r. podzielił stanowisko tut. Sądu o sprzeczności umów w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego z dobrymi obyczajami, zasadami współzycia społecznego i przepisami regulującymi kwestie odsetek maksymalnych. Sąd Okręgowy, odwołując się do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie XVII AmC 5533/11 (Legalis nr (...)), stwierdził, że niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy, powinny zatem być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. W obu przywołanych sprawach Sąd Okręgowy w Toruniu stwierdził również, że omawiana opłata pozostaje oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez powódkę, w istocie nie stanowi więc „kosztu okołodsetkowego”, te bowiem powinny być związane – zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń – z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu wyraziły w przywołanych sprawach także pogląd, że wynagrodzenie prowizyjne to ukryta forma odsetek od pożyczonego kapitału, co prowadzi do obejścia przepisów regulujących instytucje odsetek maksymalnych.

Uwagi te mają w pełni odniesienie do opłaty w kwocie 1.335,95 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 7 listopada 2017 r. prowizją operacyjną.

Wskazać też należy, że w decyzji nr (...) z dnia 3 czerwca 2015 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działania pożyczkodawcy polegające na stosowaniu opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty. W uzasadnieniu tej decyzji stwierdzono, że sprzeczne z dobrym obyczajem jest naruszenie ekwiwalentności świadczeń przy stosowaniu wobec konsumentów opłaty, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co godziło w ich słuszny interes. Identyczną decyzję wydał Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w K. w dniu 30 grudnia 2015 r. w sprawie (...) (...) w zakresie opłaty przygotowawczej. Zarzuty w niej zawarte wobec pożyczkodawcy można jednak odnieść również do opłaty w kwocie 1.335,95 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 7 listopada 2017 r. prowizją operacyjną.

Ze względu na to, że prowizja w kwocie 1.335,95 zł została w ocenie Sądu naliczona za to samo, za co należały się pożyczkodawcy odsetki umowne od udzielonej pożyczki, a nadto nie określono w umowie żadnych kryteriów określenia tak wygórowanej opłaty i nie wykazano rzeczywistych kosztów za dokonanie czynności, za które miała być naliczona ta opłata, Sąd uznał, że brak jest podstaw do jej zasądzenia w całości (art. 58 § 1 k.c. i art. 359 § 1-2³ k.c.).

Sąd oddalił również żądanie zasądzenia odsetek naliczonych przez wierzyciela pierwotnego w kwotach 242,62 zł i 46,42 zł, jako niewykazane co do wysokości (art. 6 k.c.), albowiem mimo wezwania Przewodniczącego powód nie sprecyzował, od jakich kwot, za jakie okresy i według jakich stóp procentowych odsetki te zostały naliczone. W konsekwencji Sąd uznał roszczenie powoda za uzasadnione jedynie w wysokości 2.185,467 zł (kwota żądana w pozwie pomniejszona o kwotę nienależnej prowizji operacyjnej w wysokości 1.335,95 zł i niewykazane odsetki w kwotach 242,61 zł i 46,42 zł).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od niezwróconej kwoty kapitału pożyczki naliczone przez powoda od dnia cesji wierzytelności do dnia 11 grudnia 2018 r. oraz dalsze odsetki za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty zasądzono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.

W ocenie Sądu pozwana zasługiwała na skorzystanie z dobrodziejstwa rozłożenia zasądzonej należności na raty (art. 320 k.p.c.). Pozwana ze względu na niepełnosprawność utrzymuje się jedynie z renty socjalnej, z czego część potrąca komornik. Nie stać jej więc obecnie na spłatę całego zadłużenia wobec powoda w krótkim czasie. W ocenie Sądu narażenie pozwanej na egzekucję całej zasądzonej należności pogorszyłoby jej - i tak trudną - sytuację finansową. Z tych względów zachodziła podstawa do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, których wysokość określono na 100 zł miesięcznie, uwzględniając obecną sytuację majątkową pozwanej, z tym że wysokość pierwszej raty określono

jako wyrównawczą. Rozłożenie świadczenia na raty daje większe prawdopodobieństwo dobrowolnej spłaty długu przez pozwaną. Przymusowa egzekucja z jej majątku w obecnej sytuacji byłaby co najmniej częściowo bezskuteczna.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06 (OSNC 2007, nr 10, poz. 147) rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek - wskazany już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 (OSNCP 1971, nr 4, poz. 61) - że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Z tego względu odsetki zasądzono jedynie do dnia wyrokowania i na wypadek opóźnienia w płatności rat (art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.), a powództwo o zapłatę odsetek za okres od wyrokowania do dnia płatności poszczególnych rat zostało oddalone.

O kosztach procesu w punkcie IV (czwartym) sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. Powód wygrał sprawę w 57,35 % (2.185,46 zł/3.810,44 zł), ponosząc koszty procesu w łącznej wysokości 1.017 zł z tytułu: opłaty sądowej od pozwu w kwocie 100 zł, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł i wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 900,00 zł (§ 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r., poz. 265). Finalnie należał się zatem powodowi od pozwanej zwrot kwoty 583,25 zł.